

Џ.Р.Р. Толкин е роден во Јужноафриканската Република во 1892 година. По служењето како поручник во Првата светска војна тој ја почнува својата истакната академска кариера и е признаен за еден од најистакнатите филолози во светот (филологијата спаѓа во студиите по литература). Како професор, има одржано безброј предавања и добиено многу значајни награди. Починал во 1973 година.

Хобит, првото објавено дело на професорот Толкин, е почеток на приказната која продолжува со три многу подолги тома за *Господарот на прстените*. Почнува како приказна која им ја раскажувал на своите деца во 30-те години од 20 век – и кога конечно била објавена доживеала неверојатно брз успех. Од тогаш е објавувана во многу различни изданија.

Наслов на оригиналот
The Hobbit
or There and Back Again
by
J.R.R. Tolkien

Copyright © The J.R.R. Tolkien Copyright Trust
1937, 1951, 1966, 1978, 1995

Translation Copyright © за македонското издание, Икона 2010

Превод од англиски: Вања Димитриевски

Илустрации: Михајло Димитриевски - Тхе Мичо

Лектура: Никола Мадешовски

Графичка подготовка: Икона ИК

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

ISBN 978-608-221-024-7

ХОБИТ
или
До таму и назад
од
Џ. Р. Р. Толкин

СОДРЖИНА

1.	Непланирана забава	9
2.	Овчо печење	41
3.	Краток одмор	61
4.	Над ридот и под ридот	73
5.	Гатанки во мракот	88
6.	Од вжештената тава во огнот	116
7.	Чудно преноќиште	142
8.	Муви и пајаци	175
9.	Разлетани бочви	210
10.	Срдечно добродојде	231
11.	На прагот	246
12.	Информација од внатре	257
13.	Празен дом	284
14.	Оган и вода	297
15.	Надоаѓаат облаци	308
16.	Крадец во ноќта	321
17.	Раскинати облаци	329
18.	Враќање	344
19.	Последната етапа	354

ИЛУСТРАЦИИ

Хобитска дупка / 15
Трите тролови / 51
Елфови / 70
Голум / 93
Кралот на орките / 113
Варга и орки / 128
Орел / 136
Беорн / 148
Шмауг / 260
Бард / 317
Билбо, Торин и Гандалф / 324
Џуџињата и Билбо пред битка / 334
Битката на петте армии / 341

ᚠᚓ · ᚱᚱᚱᚱᚱᚱ

ᚱᚱ

ᚠᚓᚓᚓ · ᚱᚱᚱ · ᚱᚱᚱᚱ · ᚱᚱᚱᚱ

ОВА Е многу стара приказна. Од времињата кога јазиците и писмата беа многу поразлични од денешните. Тешко е нешто што толку одамна се случило да се објасни на јазикот на денешните читатели. Тешко е да се опишат расите што многу одамна чекореле по оваа земја и не постојат повеќе. Тешко е да се преведат имињата напишани на јазик и со писмо кои се одамна изумрени.

Руните се стари букви врежувани во дрво, камен или метал. Затоа биле лити и аглести. Во времето кога се случува оваа приказна само цуцињата постојано пишувале со руни, особено за лична и тајна документација. Овие руни денес можат да ги прочитаат само неколкумина. На картата се гледаат сите нормални руни, освен ᚹ за X. I и U се употребувале како J и V. Не постоела руна за буквата Q (се користела CW); ниту за Z (можела да се искористи руната ᚗ ако тоа било потребно). Тајната врата била обележана со знакот ᚱ. Отстрана една

рака покажувала на него, а под неа пишувало: $\Psi\text{INM} \cdot \Psi\text{QT} \cdot \text{NIXN} \cdot \text{TM} \cdot \text{MFR} \cdot \text{FTM} \cdot \text{PRQ} \cdot \text{MFA} \cdot \text{PFTH} \cdot \text{FBRMFHT} : \text{T.T}$. (Метар и половина висока врата, а тројца можат да застанат еден до друг). Последните две руни се иницијалите на Трор и Траин.

Месечевите руни што ги прочитал Елронд биле: $\text{HTFTM} \cdot \text{BR.TM} \cdot \text{XRMA} \cdot \text{HTFTM} \cdot \text{HPT.TM} \cdot \text{PRNIN} \cdot \text{NTFKI} \cdot \text{FTM} \cdot \text{TM} \cdot \text{IMTTIX} \cdot \text{INT.PIT} \cdot \text{TM} \cdot \text{GFHT} \cdot \text{GXHT} \cdot \text{FY} \cdot \text{MNRIT} \cdot \text{MNRIT} \cdot \text{MFA} \cdot \text{PIGT} \cdot \text{INHTM} \cdot \text{N} \cdot \text{CF.TM} \cdot \text{KMANNFGM}$.

На картата, страните на светот на компасот се обележани со руни, исток е на горниот дел, како што е вообичаено на картите на цуцињата, и се чита во правец на сказалките на часовникот: И(сток), Ј(уг), З(апад), С(евер).

Глава 1

НЕПЛАНИРАНА ЗАБАВА

ВО ДУПКА во земјата живееше хобит. Не во одвратна, валкана, влажна дупка, полна со парчиња од црви и мирис на мувла, ниту во сува, пуста, песочна дупка без нешто на што може да се седне или на што може да се јаде: тоа беше хобитска дупка, а тоа значи удобност.

Влезната врата имаше совршен тркалезен облик како бродски прозорец, бојосана со зелена боја, со блескав зелен месинган оков точно во средината. Вратата се отвораше навнатре, кон ходникот во облик на цилиндричен тунел: многу удобен тунел без чад, со сидови обложени со дрво, со поплочен под прекриен со тепих, со полирани столици, и многу и многу закачалки за капи и палта – хобитот сакаше посетители. Тунелот беше долг, протегалќи се право, но не баш директно, во падината на ридот – Ридот, како што го викаа сите во круг од повеќе километри – а многу мали тркалезни врати се наоѓаа од двете страни на ходникот. Немаше трчкање по скали за хобитот: спалните соби, бањите, визбите, оставите (многу такви), остави за алишта (тој имаше цели простории наменети за чување облека), кујни, трпезарии, сите беа на ис-

ХОБИТ

тиот спрат, односно, во истиот ходник. Најдобрите простории беа од левата страна (кога ќе се влезе), бидејќи само тие имаа прозорци, длабоки тркалезни прозорци што гледаат кон градината, и кон полјанките зад неа што се спуштаа кон реката.

Овој хобит беше доста имашен, а се презиваше Багинс. Багинси од памтивек живеела во околината на Ридот и луѓето многу ги почитуваа, не само затоа што повеќето од нив беа богати, туку и заради тоа што тие никогаш не се впуштаа во авантури и никогаш немаа направено нешто неочекувано: можевте да погодите што би одговориле Багинси на некое прашање без да се мачите да ги прашувате. Ова е приказна за еден Багинс кој доживеа авантура и кој почна да прави и зборува потполно неочекувани работи. Тој можеби го изгуби почитувањето од соседите, но стекна – впрочем, на крајот ќе видите што стекна тој.

Мајката на овој хобит – што е тоа хобит? Претпоставувам дека во денешно време хобитите треба да бидат опишани, бидејќи тие се проретчија и многу се срамаат од Големите Луѓе, како што нè нарекуваат. Тие се (или биле) мали луѓе, на отприлика половина од нашата висина, и пониски од брадестите џуциња. Хобитите немале бради. Имало малку или воопшто немало чудесии поврзани со нив, освен онаа вообичаената секојдневна која им овозможува да исчезнат брзо и тивко кога голем глупав селанец како тебе и мене се појави одненадеж, правејќи бучава како слоновите кои тие ја слушаат на километри. Сите се склони на дебелеење во пределот на стомакот; се облекуваат во весели бои (особено зелена и жолта); не носат обувки бидејќи на стапалата имаат природно дебели кожени табани и густы бушави кафеавы влакненца како косата на главата (која е кадрава); имаат долги изразито

кафеави прсти, добродушни ликови се, и се смеат со длабок пријатен смев (особено по ручек, кој го имаат два пати на ден, секогаш кога можат да си дозволат). Сега знаете доволно за да можеме да продолжиме. Како што реков, мајката на нашиот хобит – Билбо Багинс, така му беше името – беше познатата Беладона Тук, една од трите прекрасни ќерки на Стариот Тук, главатар на хобитите кои живееја преку Водата, мала река што течеше во подножјето на Ридот. Често се велеше (во другите семејства) дека многу одамна еден од претците на Тук зел невеста самовила. Тоа, се разбира, беше бесмислено, но секако имаше нешто нехобитско кај нив и одвреме-навреме некој припадник на кланот Тук ќе исчезнеше за да се впушти во некаква авантура. Тивко ги снемуваше, а семејството ќе го сокриеше нивното отсуство; но останува фактот дека Тукови не беа почитувани толку колку Багинси, иако, без сомнеж, беа многу побогати.

Не можам да речам дека Беладона Тук се впушти во некоја авантура откако се омажи за господин Банго Багинс. Банго, тоа е таткото на Билбо, ја изгради најлуксузната хобитска дупка за неа (а делумно со нејзини пари), која кога било постоела под Ридот или дури и над Ридот или од другата страна на Водата, и тие таму живееја додека беа живи. Сепак, можно е Билбо, нејзиниот единствен син, кој иако потполно изгледаше и се однесуваше како второ издание на неговиот стабилен и мирен татко, да имаше преземено нешто малку необично во својот карактер од страната на Тук, нешто што само чекаше можност да излезе на површина. Можност која никогаш не се укажа, додека Билбо растеше, наполни педесет години или можеби нешто повеќе, и живееше во прекрасната хобитска дупка што ја изгради неговиот татко, а која ви ја

ХОБИТ

опишав на почетокот, сè додека навидум целосно не се препушти на мирот и секојдневието.

Заради некои необјасливи причини, едно дамнешно утро во тивкиот свет, кога имаше помалку бучава, а повеќе зеленило, и хобитите беа многубројни и живееја во благосостојба, Билбо Багинс по појадокот стоеше на вратата пушејќи од огромно дрвено луле кое допираше речиси до неговите влакнести прсти на нозете (внимателно исчешлани) – дојде Гандалф. Гандалф! Да имате чуено само четвртинка од она што јас го имам чуено за него, а јас имам чуено многу малку од она што има да се чуе, би се подготвиле за многу интересна приказна. Приказни и авантури никнуваа секаде каде што тој поминуваше, на најневеројатен начин. Под Ридот не беше свратено многу, многу долго време, уште откако неговиот пријател Стариот Тук почина, впрочем, и хобитите речиси го имаа забравено неговиот изглед. Кога тој последен пат беше дојден по работа на Ридот и преку Водата тие уште беа мали хобити-момчиња и хобити-девојчиња.

И така Билбо, не сомневајќи се во ништо, тоа утро пред себе виде еден старец со стап. Тој на себе носеше висока шилеста сина шапка, долга сива наметка, сребрен шал преку кој неговата бела брада му паѓаше до под појасот, и огромни црни чизми.

„Добро утро!“ рече Билбо и навистина го мислеше тоа. Сонцето светеше, а тревата беше прекрасно зелена. Но Гандалф погледна во него под долгите густе веѓи кои беа подолги од работ на неговата сенчеста шапка.

„Што сакаш да кажеш со тоа?“ праша тој. „Дали ми посакуваш добро утро или мислиш дека утрово времето е добро, без разлика дали ми се допаѓа тоа или не; или ти се чувству-